

Van de voorzitter

De redactie van ZOD (Zorg om het Dorp) besteedt in de huis-aan-huis Nieuwsbrief aandacht aan '75 jaar Bevrijding'; komende maand wordt dit feit Laarbeekbreed herdacht en gevierd. Door herinneringen van dorpsgenoten uit de jaren 1940-'45 op te schrijven en een etalagetentoonstelling te houden, blijven ze leven in ons dorp. Achtergrondinfo is gehaald uit 'Mariahout 50' en er zijn terugblikken opgenomen uit 'Lieshout buiten schot'; een boek dat ter ere van 50-jaar Bevrijding in 1994 is uitgegeven door Heemkundekring 't Hof van Liessent.

Verhalen over het thema WO-II moeten steeds opnieuw verteld worden. Pas dan blijven we ons realiseren wat het is, als mensen niet vrij zijn omdat de vijand hun leefomgeving bezet houdt en/of andere denkwijzen opdringt. We mogen niet vergeten, dat er in 1944 offers gebracht zijn tijdens *Market Garden*, ter bevrijding van de dorpen in en rond Laarbeek.

Op 8 september zullen we met een officiële bijeenkomst op 't Oranjeplein (tijd: 11.45-13.30 uur) '75-jaar Bevrijding' herdenken en vieren. U bent allen van harte welkom om hierbij aanwezig te zijn. Bij deze gelegenheid biedt ZOD de gemeenschap een Bevrijdings-monument aan, dat dan onthuld zal worden. Ook wordt het nieuw ingerichte Oranjeplein geopend met aansluitend de *Picknick op het Plein*.

Foto: 'onze' jongens op weg naar Son

8 sept.: Viering 75 jaar Bevrijding in Mariahout

Waarom moeten we, anno 2019, 75 jaar na de Bevrijding in september 1944, de bezetting en bevrijding van Laarbeek nog herdenken?

En waarom ook in Mariahout, toentertijd behorende bij gemeente Lieshout? Dit zijn vragen die de ZOD-werkgroep 'Bevrijding', samen met Heemkundekring 't Hof van Liessent', zich dit jaar meerdere keren gesteld heeft.

Het antwoord is: vraag het aan de toenmalige inwoners van ons dorp; nu zijn ze er nog. Zij kennen de gevolgen van de bezetting als geen ander.

-Zij weten hoe het voelde toen vrijheid hen ontnomen was tijdens de WO-II.

-Zij kennen de angsten van de onderdrukking, de spanning van het hebben van onderduikers en zij herinneren zich nog de vreugde om de bevrijding.

-Zij weten dat hier offers voor gebracht zijn. Amerikaanse en Engelse soldaten kwamen, tijdens missie Market Garden, naar deze regio om de vijand te verdrijven. Dit heeft de nodige gewonden en levens gekost.

-Zij herinneren zich dat inwoners van ons dorp actief waren in het verzet.

-Zij weten hoe er voedselbonnen werden vervalst of gestolen en er 's nachts clandestien werd geslacht en gemalen om iedereen eten te kunnen geven.

-Zij herinneren zich nog, dat op de boerderijen waar zij woonden onderduikers verborgen werden gehouden. Jonge mannen die zich verstopten omdat ze niet in en voor Duitsland wilden gaan werken, een Joods gezin omdat het anders opgepakt zou worden, ja zelfs een gedeserteerde Duitse soldaat die niet meer voor de vijand wilde vechten. Of een gestrande Engelse piloot die in het geheim naar een doorgangshuis op de Rooijseweg werd gebracht.

-Zij kennen de inzet van hun (groot)ouders om te werken voor die vrijheid.

Deze verhalen moeten verteld blijven worden, dus vieren we de Bevrijding!

Bevrijding van Mariahout/Lieshout en evacués

***Zondag 17 september 1944:** Aanvang Market Garden bij Son met landing van zweefvliegtuigen en parachutisten van de geallieerden.

***Maandag 18 september:** Duitse soldaten trokken zich gehaast terug. De eerste Amerikaanse jeeps werden gesignaleerd bij het Wilhelminakanaal, op het Ginderdoor en reden via Lieshout richting Beek en Donk. De dagen erna werd er her en der nog gevochten richting Gerwen en bij de Zuid-Willemsvaart. Toch werd 18 september als eerste datum van de Bevrijding van de gemeente Lieshout doorgegeven aan de Commissaris van de Koningin van Noord-Brabant.

***Zaterdag 23 september:** Langs de Zuid-Willemsvaart bij Keldonk, werden door Duits mitrailleurvuur de Britse 2e luitenant David Stride en soldaat Jack Crompton neergeschoten. Uit ooggetuigenverslagen weet Henk Verbakel te vertellen dat ze door een chauffeur in een gevechtswagen afgevoerd zijn naar de fam. Stoop in Mariahout. Volgens Jan Stoop kwamen ze daar om 07.00 uur aan. Luitenant Stride was al overleden; soldaat Crompton kort na aankomst. Op het oorlogskerkhof achter de kerk van Mariahout liggen ze begraven.

***Dinsdag 26 september:** Amerikanen en Engelsen trokken door de straten. Overall wapperden oranje vlaggen. De bevrijding van Lieshout en Mariahout werd gevierd met een toespraak van burgemeester Mostermans. Iedereen liep daarna feestend achter de harmonie aan.

***Dinsdag 28 november:** In de Peel en bij de Maas werd nog veel strijd geleverd. 108 inwoners uit Wanssum zijn als verplichte oorlogsvluchtelingen (evacués) ondergebracht in sectie B, Mariahout.

Na onvrijwillige inkwartiering van de Duitse strijdkrachten en vervolgens inkwartiering van de geallieerde bevrijders, stond men in Mariahout voor de derde keer klaar om een grote groep mensen te huisvesten. De evacués uit Wanssum voelden zich goed opgevangen en veilig in het bevrijde Mariahout.

Gastvrij Rietven

Ervaringen van 12-jarige

In het boek *'Lieshout buiten schot; Lieshout en Mariahout in de oorlogsjaren 1940-1945'* staan herinneringen opgeschreven van Ad (Adrie) Vogels (Frz.). Hij woonde samen met vader Frans, moeder Grarda en zus Riek aan het zandpad de Heurk (Den Hurk) B89, wat nu Ginderdoor 12 is. Als 12-jarige beleefde Ad de bevrijding in '44 anders dan menig volwassene. Terugblik:

'Zondag 17 september ging ik met mijn speelkameraadje Pietje Broek in de namiddag het Broek in. We liepen door de weilanden om in de bosjes zilverpapiertjes te zoeken die de geallieerde vliegtuigen uitgeworpen hadden om de Duitse radar te misleiden'. En verder: *'Plotseling hoorden we een zwaar geronk in onze richting komen, vanuit de Broekdijk. Met donderend geweld kwam dwars door het hout en de velden een Duitse tank ...*

We verscholen ons in een sloot en achter het schaarhout. Toen het monster voorbij was zijn we zo vlug als we konden naar huis gerend. Aangekomen bij Piet van den Broek (de kolenboer op Ginderdoorseweg B 102) stond zowat de hele buurt op het dak van de kolenloodsen met een verrekijker richting Son te turen ... Op de kolenloodsen gekomen zagen wij vliegtuigen naar beneden gaan en parachutisten springen'.

'Maandag 18 september, tegen het middaguur, sta ik aan de Ginderdoorseweg tegen het huis van Driek van de Brand, samen met Heintje Brouwers. Uit de richting Mariahout komt een vreemd militair open autootje aanrijden; we zagen de eerste jeep! Naast de bestuurder zat een militair met een stengun in de aanslag. De bevrijder zwaait als hij langs rijdt'.

Note: De naam 'Ginderdoorseweg' was waarschijnlijk de oude benaming van het Ginderdoor tot aan De Roskam, voordat de Mariastraat haar naam kreeg.

Gedeserteerde soldaat opgevangen bij 't Rietven

De redactie van deze Bevrijdings-special heeft contact opgenomen met Piet Verberk (1931, zoon van Hanneke Verberk-Dekkers) en zijn nicht Nellie Billekens-van de Weijer (1947, dochter van Anna vd Weijer-Dekkers). Zowel hun moeders, Hanneke en Anna Dekkers, als ook zij, groeiden op en woonden in het Rietven/Heieind B137. Het verhaal over de uit het Duitse leger weggelopen soldaat Siegfried is hen zeer bekend. Deze soldaat doolde twee dagen door de bossen rondom Mariahout toen hij uiteindelijk, nadat hij zijn geweer begraven had, uitgehongerd aanklopte bij de boerderij waar Anna v.d. Weijer-Dekkers met haar gezin en familie woonde. Aanvankelijk brachten ze hem wat te eten in de bossen maar na verloop van tijd werd Siegfried gastvrij ontvangen voor een maaltijd. Hij kon, hoewel het streng verboden was om deserteurs te helpen, zich verschuilen in de schuur. Zo onverwacht als hij opdook, was hij na 14 dagen ook weer verdwenen. Een aantal weken later kwam er een jonge 'boerenknecht', met een melkkan in de hand, uit Deurne op bezoek. Ze herkenden hem aanvankelijk niet; het bleek hun voormalige Duitse gast. Dertien jaar na de oorlog nam Siegfried Wenserski uit Wattenscheid (Bochum) weer contact met hen op via onderstaande brief. De families zijn nadien elkaar blijven ontmoeten. Nellie woont nog op boerderij Rietven 15. **Foto: Piet Verberk en Nellie Billekens bij haar huis**

Wattenscheid-Eppendorf
den 1.2.57

Beste Familie

Wet je nog well toen ick bey jully was innen Orlog.? Ick sliep ene nacht op de andere Seite van je Haus inne Besse. Enes middags kwam naar jully en hef naar Middageten gewrogt. Jek was toeh so hongerig. Kiekkken je maar niet naar myn schrywen, iek kann niet good hollands schriewen. Iek ben de dutsche Soldat de by jully was.

Liebe Familie.

Wissen Sie noch als ich im Kriege bei Ihnen war? Ich bin der deutsche Soldat der ungefähr vierzehn Tage bei Ihnen war. Durch Zufall fand ich diese Tage Ihre Adresse wieder. Ich danke den lieben Herrgott daß ich noch am leben bin. Denn wir haben viel mitmachen müssen. Habe meine Familie auch gesund wieder gefunden. Wenn es Ihnen recht ist komme ich Ihnen einmal in den kommenden Sommer besuchen. In der Hoffnung daß Ihnen dieser Brief bei bester Gesundheit erreicht Sind Sie vielmals recht herzlich begrüßt von der Fam. Wenserski.

Ich würde mich freuen wenn Sie mir auch einmal einige Zeilen schreiben würden.

Tot ziens, Daag.

Meyne Adresse is volgende:
Siegfried W e n s e r s k i

Wattenscheid-Eppendorf
=====

Schützenstr. 37
Deutschland

Foto: Links Hanneke, midden Anna en o.a. dochter Nellie, kleinkinderen en Siegfried + familie

Tentoonstelling

De ZOD-werkgroep Foto- en Filmarchief Mariahout vanaf 1933 zal, in samenwerking met de ZOD-werkgr. Etalage-tentoonstelling, in de etalage op het Oranjeplein foto's tentoonstellen uit de oorlogsjaren en de bevrijdingstijd. Deze Special bevat ook enkele foto's uit dit ZOD-archief.

Bevrijdingsoptocht 1946

Deze bevrijdingsoptocht trok in sept. 1946 van Mariahout naar Lieshout (Dorpsstraat). Het was de eerste optocht na de bevrijding in 1944.

De wagen (1^e prijs R.K. Jonge Boerenstand Mariahout) verbeeldt de bevrijding met de leus: *Gevallen voor Koningin en Vaderland*. Er staat een maagd met sjerp op een grafzerk, met daarboven PAX. Het symboliseert de gevallen in de oorlog. De maagd overwint de dood; nu is het vrede. De wagen was ontworpen door Hanri (Harrie) Verbakel, Rooijseweg. De maagd op de wagen is Christien Verbakel (Zus Verbakel) uit Lieshout, dochter van Janus Verbakel en Mina Aarts. Grard Roijackers, halfbroer van Tonnie Aarts-Leenders, was de voerman. Naast de 'grafzerk' op de wagen liggen twee 'soldaten' bij hun gesneuvelde collega.

OLTM – De Corridor

Een paar jaar ná de Bevrijding werd in het Openluchttheater de grote productie *Corridor* gespeeld samen met acteurs uit omliggende dorpen.

Joods gezin ondergedoken op Heieindseweg

De redactie van Zorg om het Dorp is ook bij Tonnie Aarts-Leenders aan het Knapersven gaan praten over haar herinneringen aan de oorlogsjaren en bevrijdingstijd. Ze vertelde dat ze nog een foto had van een Joods gezin dat bij hen ondergedoken heeft gezeten. Om het verhaal te begrijpen gaan we terug in de geschiedenis.

De moeder van Tonnie heet Nel Slits; zij werd al jong weduwe van Toon Roijackers en bleef met 4 kinderen achter op de boerderij aan de Heieindseweg (nu) 9. (De 2 oudste kinderen, Harrie en An, zijn na de oorlog geëmigreerd naar Canada). Vervolgens hertrouwde Nel met Toon Leenders en kreeg nog eens 5 kinderen. Tonnie, geboren in 1933, was het zesde kind van moeder Nel. **Foto boven: Tonnie bij verbouwd geboortehuis**

Tonnie's ouders hadden een gemengd boerenbedrijf en in de oorlog maakte moeder Nel ook boter en kaas en vader Toon bakte brood. Dit werd niet alleen verkocht aan huis, maar vader Toon fietste ook naar Eindhoven om het aan de man te brengen; er was tijdens de oorlogsjaren immers in de stad dringend behoefte aan voedsel. Daar ontmoette hij ook mensen van Philips en zo werd de vraag gesteld of er een Joodse werknemer met zijn gezin kon komen onderduiken. Tonnie was toen 10 jaar. Het was zeer risicovol voor het gezin Leenders en als er gevaar dreigde dan verschoolde vader Toon zich een nachtje in de bossen. Tonnie herinnert zich het gezin nog goed; wat was ze blij met de baby (meisje) bij hen thuis. Ook kreeg ze een prachtige pop van hen. Dat er een foto van halfzus An, de Joodse moeder en moeder Nel gemaakt is kwam omdat de Philips-onderduiker in het bezit was van een fototoestel, wat natuurlijk niet vaak voorkwam in die tijd. Na een jaar was het gezin opeens vertrokken. Iedereen weet wat er met veel Joden in de oorlog gebeurd is. Hopelijk is het dit gezin beter vergaan. Tonnie is het nooit te weten gekomen want ze hebben nooit meer iets van hen gehoord.

Foto v.l.n.r. halfzus An, Joodse moeder, moeder Nel, baby in kinderwagen

Naast het Joodse gezin hebben ook zigeuners een paar dagen ondergedoken gezeten. In het begin van de oorlog waren er Duitsers ingekwartierd. Later, nadat Market Garden van start was gegaan sliepen er Engelse en Schotse soldaten in hun stal. De 2 officieren mochten boven op een kamertje slapen. Het is tijdens de bezettings- en bevrijdingstijd vaak druk geweest te huize Leenders op het Heieind.

Oorlogsgraven Mariahout

David Stride

Jack Crompton

Veteranen toen en nu

Mariahout/Laarbeek kende en kent haar veteranen uit WO I en II. Ook diegenen die actief waren in de dékolonisationsoorlogen o.a. Nederlands-Indië. Of onder de vlag van de V.N. Zij weten als geen ander wat 'werken voor de vrijheid' betekent.

Bron: veteraneninstituut.nl

Wie is veteraan?

'Alle Nederlandse (oud) militairen die het Koninkrijk hebben gediend in oorlogsomstandigheden of tijdens vredesmissies in internationaal verband.'

Missies

'Bij een militaire missie stuurt Defensie militairen naar het buitenland om de vrede te herstellen of escalatie van een conflict te voorkomen. De Verenigde Naties (VN) mandateert deze militaire missies en voert ze uit. De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en de Europese Unie (EU) doen dat ook, doorgaans met VN-mandaat.

Er zijn grofweg drie soorten militaire missies die – naast inzet tijdens een oorlog – ook recht geven op de veteranenstatus:

- waarnemingsmissies
- vredeshandhavende missies
- vredesafdwingende missies'.

Met goedkeuring geplaatst

De redactie heeft, waar mogelijk was, toestemming gevraagd voor deze publicaties. Mocht er een fout in staan of iets vergeten zijn, dan horen we het graag van u en zal de digitale versie, indien noodzakelijk, aangepast worden.

Herinneringen van Chris Aarts OSC*

Mijn herinneringen beslaan vooral het laatste oorlogsjaar. Ik was 10 jaar toen de Engelse en Amerikaanse bevrijders landden op de Sonse hei. Het was op een zondagmiddag en ik was met mijn broers op weg naar de kerk om het lof bij te wonen toen wij er lucht van kregen dat er iets groots aan de hand was. Wij zijn toen met z'n allen richting Son gaan lopen en geen moment gedacht aan de gevaren die we mogelijk onderweg tegen zouden kunnen komen, want Duitse soldaten sloegen immers op de vlucht.

Foto: Chris Aarts bij geboortehuis, Heieindseweg 4 *OSC: Orde der Kruisheeren

Ik herinner me, dat er Duitse soldaten verschanst waren in café van Hoof (red. Wok) en de Engelsen ervoor stonden ... Harrie (red. Hanri) Verbakel werd er bijgehaald om te bemiddelen, hij was de enige man in het dorp die Engels sprak.

Voor ons viel er dan ook van alles te snaaen en kregen we behalve chocolade, ook andere, ons onbekende dingen te eten, zoals oranje sinaasappels.

Foto: Huize Aarts '40-'45, nr. B65, nu Mariastraat 2

Een ander gevolg van de bevrijding was, dat de Engelsen ruimte nodig hadden om te bivakkeren en daarvoor werd de Bernardusschool aan de Mariastraat gevorderd. Voor ons betekende dat, geen school geen onderwijs! Toen vonden wij kinderen dat natuurlijk niet zo dramatisch, per slot van rekening was er voor de meeste kinderen thuis, op de boerderij, werk genoeg te vinden.

Soldaten (mis)gebruikten ons ook om met tekeningen van bepaalde lichaamsdelen de Nederlandse benaming te leren. Maar we hadden snel door, dat ons dat niet paste ...

Sint-Bernardusschool op het Oranjeplein

De Sint-Bernardusschool, was ten tijde van de bevrijding in 1944 een gemengde school met 'meester' Lukassen aan het hoofd. Er was tijdelijk geen onderwijs mogelijk toen men inkwartiering moest geven aan de geallieerde soldaten. Op de foto een impressie van de achterzijde van deze school en tevens een mooie vergelijking met het in september te openen heringerichte Oranjeplein.

Onthulling Bevrijdings-monumenten in Laarbeek:

Zondag	08 sept. Oranjeplein Mariahout	11.45 uur
Vrijdag	13 sept. Prinsenhof Lieshout	13.15 uur

